

1η διαδικτυακή συνάντηση για τη διδασκαλία του σχεδιασμού του χώρου, της αρχιτεκτονικής και της πόλης εξ αποστάσεως 26/02/2021

Τίτλοι και Περιλήψεις (1 από 2 σελίδες)

Τροπικότητες της Αρχιτεκτονικής Σκέψης

Μαρία Θεοδώρου

Ο όρος εξ απο-στάσεως υποδηλώνει μια κατάσταση απο-μάκρυνσης που σχετίζεται με την απόσταση ανάμεσα σε 'οντότητες' που βρίσκονται (ίστανται) σε διαφορετικά σημεία ενός χώρου ο οποίος μπορεί να μετρηθεί και να ορισθεί, με επιστημονική ακρίβεια. Η απόσταση σε αυτή τη 'γεωμετρική' συνθήκη είναι κατά συνέπεια ένα μέγεθος μετρήσιμο με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των οντοτήτων που την ορίζουν και μπορούν να περιγράψουν, ώστε οι συνέπειες της απομάκρυνσης τους να προσδιοριστούν και να αναλυθούν.

Είμαστε όμως ακόμα σε αυτή τη συνθήκη, την ίδια στιγμή που επικοινωνούμε χρησιμοποιώντας ψηφιακές πλατφόρμες στο πλαίσιο της αρχιτεκτονικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης εξ αποστάσεως η οποία έχει επιβληθεί λόγω των αναγκαστικών προδιαγραφών ασφάλειας που καθορίζει η πανδημία? Μήπως η γεωμετρική συνθήκη δεν είναι επαρκής για να αντιληφθούμε καταστάσεις στις οποίες ήδη εμπλεκόμαστε και οι οποίες διαμορφώνονται από ένα διαφορετικό επιστημονικό παράδειγμα όπου ο τεχνολογίες και ο τρόπος σκέψης αλληλο-τροφοδοτούνται πέρα από τη χωρικότητα; Αν αυτό συμβαίνει ήδη, τότε είναι ακόμα η έννοια του 'χώρου' σημαντική για την αρχιτεκτονική η απλά ένα εννοιολογικό κατάλοιπο του 20 αιώνα;

Αν και είναι αδύνατο να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα σε μια σύντομη παρουσίαση με θέμα τις συνέπειες της εξ αποστάσεως αρχιτεκτονικής εκπαίδευσης, στόχος είναι να τεθούν σε συζήτηση μέσα από την φεμινιστική διαθλαστική (diffractive) παρουσίαση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας του μαθήματος 'Τροπικότητες της Αρχιτεκτονικής Σκέψης' όπως διαμορφώθηκε στις συγκεκριμένες συνθήκες.

4 Θεωρήματα για τον Χώρο

Λάζαρος Μαυροματίδης

Η πανδημία αποτελεί κλασικό χωρικό πρόβλημα. Υπό αυτή την έννοια ο όρος "κοινωνική αποστασιοποίηση" ίσως θα έπρεπε να αντικατασταθεί από τον όρο "χωρική αποστασιοποίηση". Ο τρόπος διαχείρισης της πανδημίας σε παγκόσμιο επίπεδο και η ελαχιστοποίηση των χωρικών σχέσεων ως αποτέλεσμα της υγειονομικής δαιμονοποίησης των χωρικών αποτυπωμάτων επιβεβαιώνει τον Παρμενίδα που πίστευε ότι οι αντιληπτές ανθρώπινες νοητικές διεργασίες δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν ως θεμελιώδεις αλήθειες. Για αυτό οι de jure χωρικές συνθήκες που παρουσιάζονται ad hoc ως ικανές και αναγκαίες προτείνω να αντιμετωπίζονται ως θεωρήσεις που πρέπει να αμφισβητηθούν γόνιμα από ένα συλλογικό ριζοσπαστικό φανταστικό το οποίο εναγωνίως αναζητά να επανανοηματοδοτήσει την χωροχρονική του ύπαρξη και οντότητα. Τα διδάγματα από την κρίση-συνθήκη του Covid-19 και οι μελλοντικές προοπτικές σχετικά με την αντίληψη και το σχεδιασμό του χώρου θα μπορούσαν ίσως να συνοψιστούν υπό τη μορφή μιας άτυπης "θεωρηματικής οντολογίας" ως εξής :

Θεώρημα Νο 1: Δεν υπάρχει ζωή χωρίς χώρο, και χώρος χωρίς ζωή. Η ζωή δεν είναι τίποτα άλλο από μια μηχανή παραγωγής ερωτήσεων και ο χώρος υπάρχει για να μην αισθανόμαστε το κατά Baudelaire "φρικτό φορτίο του χρόνου που σπάει τους ώμους μας και μας τραβάει προς τη γη".

Θεώρημα Νο 2: Ο χώρος έχει υλική μεν υπόσταση, ωστόσο κρύβει και μια άυλη πλευρά. Οποιαδήποτε μορφή ζωής συλλαμβάνεται σε περιορισμένο χωρικό περιβάλλον μέχρι να έρθει η ώρα της μεγάλης έκρηξης που ονομάζεται γέννα.

Θεώρημα Νο 3: Η πύκνωση ως γενεσιουργός ιδέα της αστικότητας που εσχάτως προωθείται ως λύση αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής (densification) οδηγεί σε αέναη κύηση-ανακύκλωση κρίσεων κάθε είδους (κοινωνική, πολιτική, περιβαλλοντική και πλέον υγειονομική) εντείνοντας τις χωρικές ανισότητες.

Θεώρημα Νο 4: Ο χώρος ως θερμοδυναμικό σύστημα είναι ένας διαρκώς μεταβαλλόμενος φορέας ενεργειών και ροών.

Η πανδημία εν τέλει ίσως είναι η αναγκαία εντροπία που χρειαζόμαστε έτσι ώστε να προκληθεί ανισορροπία στο ήδη υπάρχον σύστημα παραγωγής, αντίληψης και διαχείρισης του χώρου και με κινητήρια δύναμη την αμφιβολία να μάθουμε να δημιουργούμε θερμοδυναμικές ρευστές ετεροτοπικές χωρικότητες.

Νέες κλίμακες και σενάρια για πιθανά μέλλοντα

Φοίβος Καλλίτσος

Το «εξ αποστάσεως» ως έννοια υπονοεί μία μακροσκοπική προσέγγιση εξαιτίας της σωματικής απόστασης και αδυναμίας εγγύτητας. Μία συνθήκη η οποία επηρεάζει συμπλεκόμενα οικοσυστήματα -περιβαλλοντικά, πολιτισμικά, οικονομικά, πολιτικά και αισθητικά- των οποίων η αρχιτεκτονική αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι. Από τις πολλαπλές κλίμακες της καθημερινότητας με τις οποίες είναι συνυφασμένη η αρχιτεκτονική, το «εξ αποστάσεως» ως πρακτική γίνεται ένα βίωμα μίας πρωτόγνωρα μικρής κλίμακας. Αν η οθόνη στο παρελθόν προωθήθηκε ως ένα παράθυρο στον κόσμο, οι οθόνες έγιναν ένα παράθυρο σε δωμάτια που πιθανώς δεν θα επισκεπτόμασταν προ covid-19. Η ψηφιακή τεχνολογία παρουσιάζεται ως μία άυλη σύνδεση σωμάτων και τόπων που, παρά την απόσταση, διατηρούν τη φυσική και υλική τους υπόσταση, και που, εν τέλει, είναι πιο ευάλωτα καθώς τα γκρο-πλαν των τηλεδιασκέψεων δημιουργούν μία πρωτόγνωρη οπτική εγγύτητα και αλλοιώνουν τα όρια μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού.

Το «εξ αποστάσεως» αποκαλύπτει το πλέγμα αλληλοτεμνόμενων κλιμάκων της καθημερινότητας, παράγοντας δυσκολίες και ευκαιρίες για την αρχιτεκτονική εκπαίδευση, την αρχιτεκτονική ως ερευνητικό πεδίο, την αρχιτεκτονική ως σύλληψη και νόημα, την αρχιτεκτονική ως επάγγελμα. Εκτός από το πώς θα διδάσκουμε στο μέλλον, το ερώτημα είναι το περιεχόμενο της διδασκαλίας προς φοιτητές που θα ζήσουν και θα εργαστούν σε ένα μέλλον που δε μπορούμε να προβλέψουμε. Σε ποιο βαθμό μπορούμε να δώσουμε εναύσματα ώστε οι φοιτήτριες και οι φοιτητές να διακρίνουν τα πιθανά μέλλοντα και να ανακαλύψουν τις ικανότητες και τα εργαλεία με τα οποία θα δημιουργήσουν και θα επηρεάσουν ένα υπό διαμόρφωση κόσμο.

1η διαδικτυακή συνάντηση για τη διδασκαλία του σχεδιασμού του χώρου, της αρχιτεκτονικής και της πόλης εξ αποστάσεως 26/02/2021

Τίτλοι και Περιλήψεις (2 από 2 σελίδες)

Χωρικά υβρίδια

Πηνελόπη Χαραλαμπίδου

Η νέα συνθήκη και η 'εξ' αποστάσεως' διδασκαλία επηρέασαν όχι μόνο την εκπαιδευτική εμπειρία, αλλά και το αντικείμενο που χειρίστηκαν οι συνθέσεις των φοιτητών. Παρόλο που η έλλειψη επαφής με τους φοιτητές και της δουλειάς του στούντιο ήταν πολύ δύσκολη, παρουσίασε ταυτόχρονα παραγωγικά ενδεχόμενα: μια ευκαιρία επανεκτίμησης αξιών, αλλά και της έννοιας του χώρου αυτού καθαυτού. Οι στοιχειώδεις ψηφιακές διεπαφές μας όλο αυτό το διάστημα, προδίδουν τα ίχνη ενός ψηφιακού/φυσικού χωρικού υβριδίου, το οποίο ενδέχεται να επαναπροσδιορίσει τον τρόπο που ζούμε, εργαζόμαστε, ταξιδεύουμε, διασκεδάζουμε και μελετούμε. Τα έργα που παρήχθησαν δεν παραμένουν μόνο στο επίπεδο του σχολιασμού, ή του προειδοποιητικού μύθου, αλλά αποτελούν προτάσεις για καινοτόμα χωρικά μοντέλα.

Συμπληρωματικά, η Σχολή Αρχιτεκτονικής της Bartlett ξεκίνησε ένα φιλόδοξο έργο που αφορά την αντικατάσταση της ετήσιας θερινής έκθεσης, The Bartlett Summer Show 2020, με ένα ψηφιακό ισοδύναμο. Αυτό πήρε την μορφή μιας διαδικτυακής πλατφόρμας, την οποία δημιουργήσαμε σε συνεργασία με τους σχεδιαστές ιστοτόπων Hello Monday. Η αρχική επιθυμία ήταν να δημιουργηθεί ένα υβριδικό περιβάλλον που θα συγχωνεύσει την εμπειρία πλοήγησης σε έναν ιστότοπο με αυτό της πλοήγησης σε έναν εκθεσιακό χώρο. Ο ψηφιακός εκθεσιακός χώρος ενέχει έναν νέο τύπο οικειότητας τοποθετώντας τη δουλειά των φοιτητών στην κρεβατοκάμαρα κάθε παγκόσμιου επισκέπτη. Άραγε η τωρινή μας εμπειρία αποτελεί μια ατυχή προσωρινή απόκλιση ή έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει μακροχρόνια βλάβη στη χωρική συμμετοχή; Αποτελεί πυρήνα για μια διαφορετική αντίληψη του χώρου που θα φέρει μόνο απόσταση ή και νέους τύπους εγγύτητας;

Αστικές Τεχνικότητες

Σταύρος Κούσουλας

Είναι επιτακτική η ανάγκη να προσδιορίσουμε ποιο ακριβώς είναι το (αρχιτεκτονικό) πρόβλημα που θέτει η παρούσα συνδημική (άρα ταυτόχρονα βιολογική, κοινωνική και οικονομική) κατάσταση. Το πρώτο βήμα προς αυτή τη κατεύθυνση είναι να προσεγγίσουμε τα ζητήματα που τίθενται τόσο σε αστικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο κατοικίας, ως πρώτιστος ζητήματα βιωματικά, άρα ταυτόχρονα χωρικά και χρονικά. Επομένως, είναι παραπλανητικό το να θεωρούμε ότι το κύριο αστικό πρόβλημα που προτάσσεται είναι είτε η έλλειψη χρηστών από τον δημόσιο χώρο (και πιο συγκεκριμένα, αυτούς της ψυχαγωγίας και της εστίασης) είτε μια ευκαιρία για μαζικές επισκέψεις σε χώρους πρασίνου. Ο αστικός χώρος, σε όλες του τις εκφράσεις, υπάρχει ανεξάρτητα από εμάς. Αυτό που αλλάζει είναι η σχέση μας με αυτόν.

Σε αυτή τη σύντομη εισήγηση, θα ισχυριστώ ότι η σχέση μας με τον αστικό χώρο ήταν, είναι και θα είναι, κατά βάση, τεχνολογική. Παρ' όλα αυτά, για να γίνει ένας τέτοιος ισχυρισμός κατανοητός, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί το τι σημαίνει τεχνολογία: ως τεχνολογία ορίζεται κάθε απόπειρα χειραγώγησης, μεταβολής και επέμβασης στο περιβάλλον μας. Επιπρόσθετα, κάθε τέτοια απόπειρα, μια συνθήκη που ο φιλόσοφος Gilbert Simondon ορίζει ως τεχνικότητα (technicity) μεταμορφώνει ταυτόχρονα τόσο το περιβάλλον, όσο και εμάς αλλά και τις τεχνολογικές της εκφράσεις. Ποιες είναι οι υπάρχουσες αστικές τεχνικότητες, τι ακριβώς μεταβάλλουν και πως έχουν οι ίδιες μεταβληθεί εν καιρώ συνδημίας; Απαντώντας σε αυτό το ερώτημα, θα γίνει φανερό ότι το επιτακτικό ζήτημα της συνδημικής αστικότητας είναι η νοηματοδότηση του συλλογικού ως κάτι που ξεπερνά τα δυαδικά στεγανά μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού χώρου, μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου.

